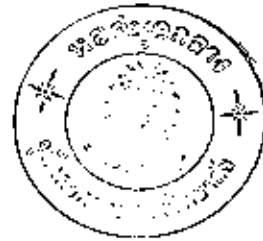

ข้อเสนอสันติภาพ

เมื่อเริ่มเกิดกรณีพิพาทระหว่างกัมพูชากับเวียดนามในปี ๒๕๑๔ (ค.ศ. ๑๙๗๕) ทั้งสองฝ่ายได้พยายามที่จะปกปิดไม่ให้ปรากฏออกเป็นข่าวไปทั่วโลก เพราะกำลังขึ้นชมกับชัยชนะและการสิ้นสุดของสงครามภายในประเทศ พร้อมทั้งรัฐบาลใหม่ของทั้งสองประเทศก็จะมีอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกันและเคยคลอสร่วมกันมาก่อน จึงมีความหวังที่จะสามารถหาทางยุติปัญหาข้อพิพาทกันได้โดยสันติวิธี แต่ต่อมาปรากฏว่าความขัดแย้งได้เพิ่มมากขึ้นและส่งผลกระทบต่อกรณีพิพาทขยายตัวออกไปอย่างรุนแรง รวมทั้งมีการตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกันด้วย ทั้งสองฝ่ายยังเห็นความจำเป็นที่จะต้องแสดงท่าทีให้นานาชาติได้เห็นว่าคุณเป็นฝ่ายที่ฝ่ายสันติภาพโดยมีการยื่นข้อเสนอและเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อการยุติสงครามโดยสันติวิธี แต่เมื่อต่างฝ่ายต่างก็ยื่นเงื่อนไขและไม่แสดงท่าทีในทางที่ดีต่อกัน กระบวนการสันติภาพจึง เป็นแค่เพียงคำพูดเท่านั้น

ด้วยเหตุที่ปัญหาความขัดแย้ง เกี่ยวกับ เส้นเขตแดนระหว่างกัมพูชากับเวียดนาม เป็นเรื่องที่ตกค้างมาจากอดีต เมื่อสงครามในกัมพูชาและเวียดนามได้ยุติลงใหม่ ๆ ในปี ๒๕๑๔ (ค.ศ. ๑๙๗๕) กองกำลังของทั้งสองฝ่ายจึงเกิดปะทะกันขึ้นด้วยความเข้าใจที่ไม่ตรงกันในเรื่อง เส้นเขตแดนและ เรื่องอื่น ๆ ในเดือนมิถุนายน ๒๕๑๔ (ค.ศ. ๑๙๗๕) พล พต ได้นำคณะผู้แทนของรัฐบาลกัมพูชาไปยังฮานอยเพื่อเจรจากับการแย่งชิง เกาะหวาย รวมทั้งชายแดนตอนอื่น ๆ ที่มีการปะทะกัน มีผลให้ร่วมกันจัดตั้งคณะเจ้าหน้าที่ติดต่อยุติกรณีพิพาทเกี่ยวกับข้อพิพาทเรื่อง เส้นเขตแดน* ในระหว่างการเจรจากับเวียดนามนั้น พล พต ได้กล่าวว่า การที่กองทหารของกัมพูชาไม่ได้ให้ความสนใจแก่

* Pike, Vietnam-Cambodia Conflict, p.8.

สภาพภูมิประเทศในท้องถิ่น (ซึ่งเป็นที่ตั้งเขตสำหรับการกำหนดจุดที่ตั้งของ เส้นเขตแดน) เป็นสาเหตุของการปะทะนอง เลือดอันน่าสลดใจเหล่านั้น^๑ แต่ก็ไม่ได้มีการตกลงอะไรได้ เกิดจาก ต่อมาในเดือนสิงหาคม ๒๕๑๔ (ค.ศ. ๑๙๗๕) เลขานุการพรรคคอมมิวนิสต์ เวียดนามนำคณะไป เยือนพนมเปญ เพื่อกระชับมิตรภาพและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์และประเทศทั้งสอง ทั้งสองฝ่ายได้ผูกพันถึงกรณีพิพาทชายแดน คิว รายงานอย่างไม่เป็นทางการกล่าวว่า เวียดนามได้เตือนฝ่ายกัมพูชาว่า เวียดนาม จะไม่ออกหนาคอ เหตุการณ์ตามชายแดนอีกต่อไป^๒

ในเดือนพฤษภาคม ๒๕๑๕ (ค.ศ. ๑๙๗๖) ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาและ เวียดนามได้ประชุมกันที่พนมเปญ เพื่อจัดเตรียมการประชุมสุดยอดระหว่างผู้นำพรรคทั้งสองในเดือนมิถุนายน ๒๕๑๕ (ค.ศ. ๑๙๗๖) นั้น ในการประชุมครั้งนี้ได้สามารถตกลงกัน ที่จะใช้แผนที่ขนาดมาตราส่วน ๑/๑๐๐,๐๐๐ ที่จัดทำขึ้นโดย Indochinese Geographical Service ซึ่งใช้กันอยู่ก่อนปี ๒๕๕๗ (ค.ศ. ๑๙๕๔) เป็นพื้นฐาน สำหรับการเจรจาเกี่ยวกับ เส้นเขตแดนทางบกระหว่างประเทศทั้งสอง แต่ตามเส้น เขตแดนทางทะเลยังไม่สามารถตกลงกันได้ การประชุมครั้งนี้ถูกกระจัดไปโดยการ ขอร้องของฝ่ายกัมพูชา อย่างไรก็ตาม ทั้งสองฝ่ายยังได้เห็นพ้องกันในมาตรการ การต่อไปนี้ด้วย^๓

๑. ทั้งสองฝ่ายจะพยายามปลุกเร้าเจ้าหน้าที่ของพรรค ๆ ทหาร และประชาชน ในบริเวณชายแดนให้ตระหนักถึงมิตรภาพและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของ ทั้งสองฝ่าย และให้หลีกเลี่ยงการขัดแย้งกัน

^๑ Vietnam Courier, Kampuchea Dossier I, p.67.

^๒ Pike, Vietnam-Cambodia Conflict, p.8.

^๓ Vietnam Courier, Kampuchea Dossier I, pp.68-69.

๒. ปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ จะต้องตกลงกันด้วยจิตใจแห่งความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีศรัทธา และความเคารพซึ่งกันและกัน

๓. คณะกรรมการศึกษาค้นคว้าของทั้งสองฝ่ายจะต้องสอบสวนกรณีข้อขัดแย้งต่าง ๆ และประชุมกันเพื่อหาทางยุติข้อขัดแย้งนั้น

สำหรับการประชุมสุดยอดระหว่างผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์ทั้งสองนั้น เวียดนามอ้างว่า ได้เสนอแนะหลายต่อหลายครั้งให้เปิดประชุมเตรียมการต่อไปหลังจากที่กัมพูชาขอระงับครั้งแรกไปแล้ว แต่ก็ไม่ได้รับคำตอบจากฝ่ายกัมพูชา^๑ และในเดือนมิถุนายน ๒๕๒๐ (ค.ศ. ๑๙๗๗) กัมพูชาแจ้งว่า การประชุมนั้นจำเป็น แต่ขอเสนอให้มีขึ้น "ชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง หลังจากที่ตั้งสถานการณ์กลับสู่สภาวะปกติ และไม่มีข้อพิพาทชายแดนกันอีก"^๒ ทำให้ต้องล้มเลิกไปทั้งหมด

การปะทะตามชายแดนในช่วงปี ๒๕๒๐ (ค.ศ. ๑๙๗๗) ไขว้ขายถั่วออกไปอย่างรุนแรง ฮานอยและพนมเปญได้แลกเปลี่ยนบันทึกเกี่ยวกับปัญหาชายแดน เวียดนามเสนอให้หยุดยิงและเปิดการเจรจาขึ้น แต่กัมพูชาปฏิเสธ การปะทะกันก็ยังขยายตัวกว้างขวางออกไปอีก จนกระทั่งกัมพูชาประกาศตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับเวียดนามเมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๒๐ (ค.ศ. ๑๙๗๗) "จนกว่าคำอ้างทหารของเวียดนามจะถอนตัวออกไปจากดินแดนกัมพูชาและมีการฟื้นฟูบรรยากาศแห่งมิตรภาพระหว่างประเทศทั้งสองแล้ว"^๓ ในวันเดียวกันนั้น เวียดนามก็ได้มีการแถลงการปฏิเสธข้อกล่าวหาต่าง ๆ และกล่าวว่าเวียดนามพร้อมที่จะยุติข้อขัดแย้งกับกัมพูชาบนพื้นฐานของการเคารพในบูรณภาพแห่งดินแดนของกันและกัน^๔

^๑ Ibid., p.69.

^๒ Ibid., p.83.

^๓ "Diplomatic Relations Broken off by Cambodia," p.29272.

^๔ โปรดดูรายละเอียดในภาคผนวก ค.

วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑ (ค.ศ. ๑๙๗๘) เวียดนามได้ออกแถลงการณ์
เสนอแผนสันติภาพสามประการต่อกัมพูชา เพื่อยุติปัญหาข้อพิพาทระหว่างประเทศทั้งสอง
ดังนี้

๑. ให้ยุติการระดมยิงในทันทีในบริเวณชายแดน และแต่ละฝ่ายถอนทหาร
ออกห่างจากชายแดนของตนฝ่ายละหกสิโลเมตร
๒. ให้ทั้งสองฝ่ายพบกันในพื้นที่ที่ปลอดภัย หรือพนมเปญ หรือที่ชายแดน เพื่อ
หารือตกลงทำสนธิสัญญา ซึ่งแต่ละฝ่ายจะต้องเคารพในเอกราช อธิปไตย และ
บูรณาภาพแห่งดินแดนของกันและกัน, ยับยั้งการก้าวร้าว การใช้กำลัง หรือการ
คุกคามว่าจะใช้กำลังต่ออีกฝ่ายหนึ่ง การเข้าแทรกแซงกิจการภายในของอีกฝ่าย
และการบ่อนทำลายอีกฝ่าย, ให้ปฏิบัติต่อกันอย่าง เสมอภาค, และอยู่ร่วมกันด้วย
สันติภาพ มิตรภาพ และความเป็นเพื่อนบ้านที่ดี

ทั้งสองฝ่ายควรจะลงนามในสนธิสัญญาชายแดนด้วยหลักการ เคารพอธิปไตย
ในดินแดนของอีกฝ่ายภายในเขตแดนที่เป็นอยู่

๓. ทั้งสองฝ่ายควรจะตกลงกันโดยมีการประกันในรูปแบบที่เหมาะสมจาก
นานาชาติ และมีการควบคุมดูแลระหว่างประเทศ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเวียดนามได้ส่งสำเนาแถลงการณ์
ดังกล่าวไปยังเลขาธิการสหประชาชาติด้วย และขอร้องให้จัดทำเป็นเอกสารของ
สหประชาชาติแจกจ่ายให้แก่ประเทศสมาชิกสหประชาชาติโดยทั่วกัน และเวียดนาม
ยังได้ส่งสำเนาให้แก่ประเทศสมาชิกสมัชชาไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดโดยผ่านทางสำนัก
ประสานงาน พร้อมทั้งขอร้องให้ดำเนินการเพื่อช่วยให้เวียดนามกับกัมพูชา

สามารถเปิดการเจรจากับไต๋ควย แต่ในวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑ (ค.ศ. ๑๙๗๘) กัมพูชาได้ปฏิเสธแผนสันติภาพของ เวียดนาม และทัศนคติของนานาชาติให้มันแปรไปจากความเป็นจริง

เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๒๑ (ค.ศ. ๑๙๗๘) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเวียดนามได้ส่งบันทึกถึงเอียง ซารี รองนายกรัฐมนตรีฝ่ายกิจการต่างประเทศ โดยผ่านทางเอกอัครราชทูตลาวประจำพนมเปญ ข้าขอเสนอสันติภาพของเวียดนามและ เวียดนามให้เปิดการเจรจาในทันที แต่เอียง ซารีปฏิเสธที่จะรับบันทึกฉบับนี้ เวียดนามก็ยังแถลงว่าพร้อมที่จะเจรจากับกัมพูชา เพื่อแก้ปัญหาชายแดนโดยสันติ

เรา [เวียดนาม] คิดว่าเป็นผลประโยชน์สูงสุดของ เวียดนามและกัมพูชา โดยเฉพาะสำหรับกัมพูชาที่จะยุติปัญหาที่ค้างอยู่นี้ . . . ในขณะที่ยังไม่มียุทธศาสตร์ ข้อตกลง หรือการลงนามใด ๆ ระหว่างเจ้าหน้าที่ เวียดนามและกัมพูชาในเรื่องนี้ แต่เราก็ต้อนรับที่จะพิจารณาและหาข้อยุติให้ได้

ต่อมาวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๒๑ (ค.ศ. ๑๙๗๘) กัมพูชาก็ยื่นข้อเสนอเงื่อนไขสี่ประการที่กัมพูชาจะยินยอมเข้าร่วมเจรจาสันติภาพกับ เวียดนาม ซึ่งเป็นการติดต่อกับ เวียดนามอย่างเป็นทางการ เป็นครั้งแรก นับแต่กัมพูชาคัดค้านความสัมพันธ์ทางการทูตกับ เวียดนาม เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๒๐ (ค.ศ. ๑๙๗๗) มีข้อความสำคัญดังนี้

๑. ยุติการโจมตีถ้ำราวไต๋ ๆ การรุกราน การย่นกวาดดินแดน การข่มขู่ และการวางระเบิดดินแดน เขตแดนน้ำและน่านฟ้าของกัมพูชาประชาธิปไตย ยุติการยิงถนัด การดลุมและการทิ้งระเบิดในดินแดนและน่านน้ำของกัมพูชาประชาธิปไตย

"Vietnamese Peace Proposals Rejected by Cambodia," Kessing's Contemporary Archives XXIV (October 27, 1978): 29273.

๒

Ibid.

๑ ไปรกดุรายละเอียดยุทธศาสตร์ ๑.

๒. บุติการส่งสายลับเข้าไปหาชาวในดินแดน เขตน้ำน่าน และเกาะของกัมพูชา ประชาธิปไตย, บุติการบ่อนทำลายและการแทรกแซงกิจการภายในของกัมพูชา ประชาธิปไตย, บุติความพยายามใด ๆ ที่จะก่อรัฐประหารหรือการกระทำในรูปแบบอื่นใดที่มุ่งหมายเพื่อโค่นล้มรัฐบาลกัมพูชาประชาธิปไตย

๓. ยกเลิกอย่างเด็ดขาดในกลุ่บทูตที่มุ่งหมายเพื่อให้กัมพูชาตกอยู่ภายใต้การครอบครองของเวียดนามในสหพันธ์อินโดจีน อันเนื่องมาจากหลักสัจธรรมที่ว่า "พรรคเดียว ประเทศเดียว และประชาชนเดียว" ในอินโดจีนที่เป็นของเวียดนาม

๔. เถรวทในเอกราช อธิปไตย และบูรณาภาพแห่งดินแดนของกัมพูชา ประชาธิปไตย เถรวทในสิทธิของประชาชนกัมพูชาที่จะตัดสินอนาคตและจุดมุ่งหมายของตนเอง

นอกจากนี้ยังได้กำหนดเงื่อนไขไว้อีกด้วยว่า

ถ้าสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามยินยอมปฏิบัติอย่างจริงจังตามบันทึกที่เสนอมาภายในระยะเวลาเจ็ดเดือนนับแต่ปัจจุบันจนกระทั่งถึงสิ้นปี ๒๕๒๑ (ค.ศ. ๑๙๗๘) โดยยุติการรุกรานก้าวร้าว ละเมิดอธิปไตย เอกราช บูรณาภาพแห่งดินแดน และความมั่นคงของกัมพูชาประชาธิปไตยแล้ว ก็จะก่อให้เกิดบรรยากาศอันมิตรที่ไว้วางใจ ในบรรยากาศเช่นนี้ ฝ่ายกัมพูชาและเวียดนามก็จะสามารถพบกันและเจรจากับความจริงใจ เพื่อแสวงหาข้อแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้องและเด็ดขาดได้

เวียดนามได้แถลงว่า ความตั้งใจจริงของกัมพูชาในการเสนอเงื่อนไขสี่ประการ ก็คือการปฏิเสธที่จะเจรจา และว่าหากกัมพูชาต้องการเจรจาก็สามารถเริ่มได้ทันทีตามข้อเสนอของเวียดนามเมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑ (ค.ศ. ๑๙๗๘)

สำหรับ เวียดนาม นั้น การจะยอมรับข้อเสนอเงื่อนไขเหล่านี้เท่ากับยอมรับว่า เวียดนาม
 คุกคามกัมพูชาจริงตามที่กัมพูชากล่าวหา ทำให้เวียดนามในอาชญากรรมได้ เวียดนาม
 ก็ไต่ขึ้นบันทึกลูกอมับหนึ่ง เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๕๕๖๑ (ค.ศ. ๑๙๗๘)^๑

โดยปรารถนาที่จะยุติการต่อสู้ในทันที ยุติการนองเลือด และหันไปสู่โต๊ะเจรจา
 เพื่อแก้ไขปัญหาคความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง รัฐบาลสาธารณรัฐ
 สังคมนิยมเวียดนามจึงขอรับข้อเสนอตั้งต่อไปนี้

๑. ให้ทั้งสองฝ่ายออกแถลงการณ์ร่วมกันหรือแยกกัน เพื่อให้ยุติการมุ่งร้าย
 ทางทหารที่ชายแดนให้เร็วที่สุดที่ทั้งสองฝ่ายจะตกลงกันได้ และให้แต่ละฝ่าย
 ถอนทหารออกจากเส้นเขตแดนของตนฝ่ายละห้ากิโลเมตร

๒. ในวันที่เดียวกับที่ตกลงให้ยุติการมุ่งร้ายทางทหารนั้น ให้หยุดแผนทางการทูต
 ของ เวียดนามและกัมพูชาในเวียงจันทน์หรือในเมืองหลวงอื่นที่ตกลงกัน เจรจา
 หรือกันเพื่อตกลงกำหนดวัน สถานที่ และระดับของผู้แทนของรัฐบาลเวียดนาม
 และกัมพูชาที่จะเจรจาทกลงปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง

ข้อเสนอใหม่ของ เวียดนามนี้แตกต่างจากข้อเสนอครั้งแรกที่ให้มีการตกลงขั้นต้นก่อนการ
 หยุดยิงแล้วจึงจะเจรจากันต่อไป

แต่ในวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๕๕๖๑ (ค.ศ. ๑๙๗๘) กระทรวงการต่างประเทศ
 กัมพูชาแถลงว่า เป้าหมายของเวียดนามที่ยื่นข้อเสนอเหล่านั้น มุ่งที่จะชักนำคิมชาชนโลก
 ไปในทางที่ไม่ถูกต้อง และเปิดโอกาสให้เวียดนามยังคงสามารถดำเนินการอย่างง่ายดาย
 ยิ่งขึ้นที่จะรุกรานและคุกคามกัมพูชา และการถอนกำลังทหารของกัมพูชาออกจากพรมแดน

^๑โปรดดูรายละเอียดในภาคผนวก ฉ.

เป็นระยะทางห้ากิโลเมตรตามที่เวียดนามเสนอนั้น ก็จะเป็นการเปิดโอกาสให้เวียดนาม ย่นวงคืนแดนห้ากิโลเมตรตั้งกล่าวของกัมพูชาในทันที กัมพูชาจึงปฏิเสธข้อเสนอของ เวียดนามอีกครั้งหนึ่ง และยืนยันให้เวียดนามถอนทหารออกจากดินแดนกัมพูชาทั้งหมดก่อน เท่านั้นจึงจะยินยอมเจรจาด้วย

แม้ว่าทั้งสองฝ่ายจะอ้างอยู่เสมอว่าต้องการที่จะเปิดการเจรจาเพื่อแก้ปัญหา ข้อขัดแย้งต่าง ๆ ระหว่างกัน แต่ทั้งสองฝ่ายก็ได้ตั้งเงื่อนไขหลายประการที่เป็นอุปสรรค ไม่ให้สามารถเปิดการเจรจาดังนั้นได้ แม้แต่การเจรจาดังนั้น

ปัญหาแรกเห็นจะได้แก่เงื่อนไขที่ปิดกั้นหนทางที่จะเปิดการเจรจาดังนั้น ซึ่ง เป็นผลมาจากฐานะของแต่ละฝ่ายในกรณีพิพาท เวียดนามได้แสดงท่าทีพร้อมทั้งแจ้ง อย่างไม่เป็นทางการว่าจะไม่ยอมถอนกำลังทหารออกจากดินแดนของกัมพูชาที่กำลังพิพาท กันอยู่ จนกว่าจะมีการเจรจาดังนั้น ส่วนกัมพูชาก็ปฏิเสธที่จะเจรจากับเวียดนามจนกว่า กำลังทหารของเวียดนามจะถอนตัวออกไป สถานะเช่นนี้อาจจะพองแกละใจใค้ได้ทั้งสองฝ่าย หรือฝ่ายใค้ฝ่ายหนึ่งปรารถนาจะให้มีการเจรจาอย่างจริงจัง เช่น เวียดนามอาจจะ ยอมถอนกำลังทหารออกไป โดยยืนยันว่าไม่เคยเข้าไปยึดครองหรือตั้งฐานที่มั่นใน กัมพูชาเลย หรือกัมพูชาก็อาจจะอ้างใค้ว่าขับไล่เวียดนามออกไปแล้วโดยที่ไม่ต้อง กระทำเช่นนั้น ซึ่งอาจจะพอช่วยให้สามารถเปิดการเจรจาดังนั้นได้ แต่แนวทางเหล่านี้ ยากที่จะเกิดขึ้นใค้

และอีกปัญหาหนึ่งก็คือ ชายแดนเป็นเพียงเรื่องที่เกิดขึ้นจะเรียกใค้ว่า อยู่ภายนอกศูนย์กลางปัญหาระหว่างทั้งสองประเทศ ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการปักปัน เขตแดนเป็นเพียงสาเหตุหนึ่งของความขัดแย้ง ดังนั้น การที่จะพยายามประนีประนอม โดยใค้ให้ความสำคัญแก่การลากเส้นขึ้นบนแผนที่ใค้ว่าจะต้องผิดพลาดและประสพความ ล้มเหลว แต่จะต้องพิจารณาไปถึงปัญหาในทางจิตวิทยาด้วย เพราะผู้นำของกัมพูชา

^a "Vietnamese Peace Proposals Rejected by Cambodia," p.29274.

^b

Pike, Vietnam-Cambodia Conflict, p.14.

มีความเชื่อมั่นอย่างมั่นคงว่าแรงจูงใจของ เวียดนาม ในการทำสงครามคือความไปยันแบบ จักรวรรดินิยมที่จะส่งชาวญวนไปหอยพกันเขาไปในกัมพูชาปีละกว่าครึ่งล้านคน และถึง กัมพูชา เขาไปสู่สหพันธ์อินโดจีน สำหรับผู้ที่มีความคิดเจนนี้อแล้ว การเจรจาก็ไม่น่าจะมี ความหมายแต่อย่างใด

แนวโน้มที่จะสามารถเจรจากันจะถูกปิดตันตั้งแต่เริ่มต้น เพราะทั้งสองฝ่าย นี้ได้ให้ความสนใจแก่การเจรจาอย่างจริงจัง และทั้ง เงื่อนไขต่าง ๆ ไว้ในลักษณะที่ ฝ่ายตรงข้ามในอาจจะยอมรับได้ นอกจากความขัดแย้งที่สะสมกันมาเป็นเวลานาน เป็น อุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งแล้ว ยังมีปัญหาที่ว่ากัมพูชากำลังอยู่ในฐานะที่เสียบเปรียบอย่างมาก ว่าเป็นประเทศเล็กกว่าและยังถูกเวียดนามยึดครองดินแดนไปบางส่วนอีกด้วย ซึ่งถ้ามีการ เจรจาระหว่างกันแล้วกัมพูชาขอมจะตกอยู่ในฐานะ เป็นรองและปราศจากหลังคอรองใจ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาถึงประสมการณ์และความเชี่ยวชาญของฝ่าย เวียดนาม ในการเจรจาระดับระหว่างประเทศที่สะสมและถายทอดกันมานับแต่สมัยการเจรจากับ ฝรั่งเศส เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ตลอดจนจนถึงการเจรจากับสหรัฐอเมริกา เพื่อยุติ สงครามในเวียดนาม ปัจจุบันเวลานี้ยอมให้กัมพูชาต้องพยายามหลีกเลี่ยงการเจรจากับ เวียดนาม ทั้งที่ก็ได้เรียกร้องให้มีการแก้ไขข้อพิพาทด้วยสันติวิธีมาตั้งแต่ต้น เช่นเดียวกับ เวียดนาม เหมือนกัน ในที่สุดเวียดนามจึงใช้วิธีการรุนแรง เขาเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำของ กัมพูชาและสามารถยุติปัญหาด้วยเงื่อนไขของ เวียดนามในเวลาต่อมา